

TURY GERGELY

Kerékgyártó István.
A cselekmények
mozgatórugója a
pénz

KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN ÍRÓ | GYŐZTESEKRŐL, RENGETEG NULLÁRÓL |

Szolgatempó

A mai magyar társadalom éles körképe rajzolódik ki a pénz körtáncáról egy olyan hierarchiában, ahol a legtetejétől a legaljáig mindenki lefelé tapos. A 2014-es németországi ősbemutató után a Hurok hazai premierje a Jurányiban lesz.

■ **Kíméletlen látteleletet ad a Hurokban a 2010-es évek Magyarorszájáról. Valóban a fenyegetések, a kenőpénzek, az elsíbolt pályázatokkal behálózott függőségi viszonyok a legjellemzőbbek korunkra?**

Egy szűk elit és a haverjai világában élünk, verseny nélküli feudálkapitalizmusban. A kapitalizmus lényege a verseny, a pályázaton az győz, aki a jobb. Az előző kormányoknál sem volt hiány ocsmány beszédből, a másik lealázásából. De főleg az elmúlt nyolc évre jellemző, hogy nyalással, kapcsolatokkal lehet érvényesülni. És ennek súlyos következményei lesznek, mert nem a jobbak győzik le a rosszabbakat, hanem a behódolók nyerik meg a játszmát. Azért is izgatott a téma, mert a rendszerváltás után különös változáson mentünk át a pénzhez való viszonyunkban. A szocializmusban nem voltak ennyire kirívóak a vagyoni különbségek. A kilencvenes évek-

től jöttek a csillagászati számok, az átlagember nem is érti a sok nullát, fogalma sincs a százmilliók és a milliárdok értékéről. Felerősödtek a különbségek: az új tőkés réteg a semmiből keletkezett. Persze, ez a botcsinálta tőkés nem tudja, hogyan kell viselkednie új szerepében, hiszen nem látott mintát. Nem szervesült Mészáros Lőrinc feneke alá a Mercedes terepjáró, főleg nem a luxusjacht, a politikus hátára a Louis Vuitton táska, Lázár János bazári majomként pompázik rikító vadászöltözékében, és az is elég komikus lehet, ahogy Orbán Viktor zsebre tett kézzel gubbaszt a milliárdokért berendezett, múzeumi tárgyakkal teletömött dolgozószobájában a rosszul szabott, kihízott öltönyében.

■ **A megalázó és a megalázott hatalmi viszonyrendszere foglalkoztatta a darabban?**

Az előkép Arthur Schnitzlernek az 1900-as évek elején írt, Körtánc című színműve volt, ame-

nem szervesült Mészáros Lőrinc feneke alá a Mercedes terepjáró, főleg nem a luxusjacht

lyet a nyolcvanas években Kornis Mihály aktualizált, Körmagyar címmel. Nagy hatással volt rám a Presznyakov testvérek Terrorizmus című drámája. Oleg Presznyakov azt nyilatkozta, hogy ma már nem érdemes Csehov-féle történeteket írni, egy széttöredezett világban széttöredezett elemeket kell összerakni. Ez indított arra, hogy – eredetileg Puzzle címmel – nekilássak a Huroknak. Mindkét darabban két-két szereplő jelenik meg egy-egy jelenetben, a szexuális aktus lendíti tovább a történetet újabb és újabb társadalmi közegbe, annak minden rétegét megmutatva. De nálam a cselekmény mozgatórugója a pénz, az ebből fakadó alá- és fölérendeltség. Újra kialakult a feudális cseléd- vagy szolgatempó. Mindenki mindent megtesz azért, hogy megszerezze a pénzt, befekszik a felette levőnek, és megalázza az alatta levőt. Az elején milliárdos pályázatok, zsebre tehető százmilliók röpködnek, aztán, ahogy ereszkedünk lejjebb a társadalmi ranglétrán, tízmilliók veszteségek következnek, míg eljutunk a drogos fiúig, akinek százezer forintért akarják elválni a torkát, meg a közért-pénztárosig, aki tizenötezer vesz ki a kasszából, ezért rúgják ki.

■ **Mennyire hagyatkozott a saját gyűjtéseire a társadalmi lánc felépítésében?**

Egy üzletlánc egykori társtulajdonosaként sok leltárt láttam, árupakolás közben beszélgettem boltosnőkkel, pénztárosokkal, ismerem ezt a világot. A minisztériumi közeget is közelről láttam, dolgoztam helyettes államtitkárként. A melegek és a drogosok zsargonja viszont ismeretlen volt számomra. Baráti körben beszélgettem olyanokkal, akik felvállalják a másságukat, és olyanokkal is, akik rejtőzködnek. A kábítószeresekről könyveket olvastam, de találkoztam is kemény drogosokkal. Nyitott füllel járok, felfigyelek a különféle nyelvhasználatokra. Viszonylag későn, 48 évesen kezdtem írni, amikor az ember nem alakít ki saját nyelvet, mint például Parti Nagy Lajos vagy Darvasi László, akik fiatalon, költőként indultak. Az én erősségem az élőbeszéd különböző formáinak az integrálása.

■ **Kalandos utat járt be a Hurok. A stuttgarti Theater Tri-Bühne**

TURY GERGELY

színház magyar dramaturgia a színdarabból írt regényére figyelt fel. Bagossy László rendező a kinti ősbemutató után az Örkény Színházban akarta színre vinni, de nem kapott rá lehetőséget. Mi állhat a háttérben?

Sehol nem akarták bemutatni, kifogásolták, hogy túl kiszámítható a történet, nem olyan durva világot élünk, mint amit ábrázolok. A szombathelyi Weöres Sándor Színház jeligés drámaíró-pályázatán 160 darab közül a második lett. Kaposváron Bérczes László beválogatta a felolvasószínházi fesztiválra. Megértem, hogy egy színházigazgató a társulataért felel, és nem akar konfliktusokat felvállalni. A Bajnok című Pintér Béla-darabról Tarlós István utólag azt nyilatkozta, neheztel Máté Gáborra, amiért műsorra tűzte. Könnyebb nekem one man show-t csinálni, hiszen író vagyok, és a könyvkiadók bátrabbak. Szomorú, hogy a színházi körökben ma nagyobb a félelem, mint mondjuk a nyolcvanas években volt. Bátor, izgalmas előadások születtek akkor Kaposváron, Szolnokon, Kecskeméten. A megyei elvtársak nem értették, hogy miről szólnak, Aczél György pedig hagyta. Mindenesetre örülök, hogy Orlai Tibor bevállalta a Hurok bemutatását.

■ **Jogászi, üzletemberi, privatizációs tanácsadói, állami csúcsvezetői előélettel igazolt át az irodalomba. A rendszerváltás hiányzó történeteit dolgozta fel**

Bayer Zsolt és Mészáros Lőrinc a vadászati vásáron.

Befekszik a felette levőnek, megalázza az alatta levőt

milliárdos pályázatok, zsebre tehető százmilliók röpködnek

a győztesek és a vesztesek szemszögéből a Vagyonregényben és a Rükvercben. Morális döntés volt, hogy kiszállt a politikából?

Tíz évig voltam egyetemi oktató, de egy idő után meguntam. Az üzleti életet is azért hagytam ott, mert már nem érdekelt. 33 évesen adjunktus voltam, amikor közöltem a professzorommal, hogy elmegyek. Ő nevetve azt felelte, szeretnek a diákjaid, te is szereted őket, 70 éves joviális professzorként innen fogsz nyugdíjba menni. Megijedtem, hogy ilyen tisztán láttatta velem a jövőmet, és elmenekültem. Egy másik élet izgalma vonzott. Üzletember, majd az ORTT főigazgatója lettem a Horn-, utána egy évig az Orbán-kormány alatt, de amikor olyan döntést kellett volna végrehajtanom, amivel nem értettem egyet, felálltam. Nem akartam visszamenni az üzleti szférába, inkább megírtam a Vagyonregényt. ■ **A privatizációs történethez képest az utolsó regénye, A rendszerváltó lehangoló summázata a politikába sodródott értelmiség áruulásának, a NER felépüléséhez vezető útnak.**

Mindannyian benne vagyunk a mostani rendszerben, a nem kevés tolvaj szocialista politikus, a képmutató SZDSZ-esek, az egész értelmiség. Az egyik kedvenc íróm Hrabal, akinél Kelet-Európa tele van botladozó, idétlen, ám szeretni való hülyékkel. A kaposvári gyerekkoromról írt Makkász az olajfák hegyén című könyvem is tele van a Kádár-korhoz igazodni próbáló, szerencsétlenkedő kisemberekkel. Ezt a hamvas szemléletemet vesztettem el az elmúlt néhány évben. Elmondhatjuk magunkról, hogy a múltban mindig ránk erőltettek valamit. Most viszont a világ boldogabb feléhez tartozunk. Ajándékba kaptuk a szabadságot, az unióhoz való csatlakozást, a NATO-tagságot. Erre mit csinálunk? Most magunktól indultunk a szakadék irányába, szidjuk az uniót, a NATO-t. A kormányoldal részéről értem én, hiszen ezek nélkül könnyebb lopni, senki nem szól bele, hogyan bontják le a demokratikus intézményeket. Az viszont érthetetlen, hogy ezt a gazemberséget miért támogatják milliók. Nincs mivel felmenteni magunkat. ■ SZENTGYÖRGYI RITA